

واقعی کلمه - دانسته‌اند. در مقابل، غالب متفکران و فرهیختگان مسلمان به پیراستگی قرآن مجید از راهیابی تحریف (نقصان یا زیادی) اعتراف داشته و آن را با براهین عقلی و نقلی مستحکم ساخته‌اند. علاوه بر مسلمانان باره‌ای از قرآن پژوهان بیگانه و شرق شناسان هم قرآن را تحریف نشده می‌دانند و به عظمت آن از این منظر اشاره کرده‌اند:

ارنست رونان گوید: «... بنای واقعی تاریخ ابتدایی اسلام؛ قرآن، محققاً دست نخورده و تغییرناپذیر

اعتراف بیگانگان به دست نخورده باقی ماندن قرآن بدون تردید هر شخص آگیا از انجیل و تورات اذعان می‌کند که لا اقل بخش قابل توجهی از این دو کتاب، ساخته و پرداخته دست بشر است و هیچ ارتباطی میان آنها و حضرت مسیح و حضرت موسی علیهم‌السلام وجود ندارد. به این حقیقت، بسیاری از خاورشناسان و دانشمندان مغرب زمین - افزون بر تمامی اندیشمندان اسلامی - اعتراف کرده و آنها را دور از شأن یک کتاب مقدس - به معنای

۷۳۴۸

باقی مانده است.^۱

دومینیک سوردل می نویسد: «... محمد خاتم پیغمبران ﷺ، الهام خدایی را به نحوی کامل در ام الكتاب جلوه داده است. درست است که این الهام در پیش نیز به یهودیان و عیسویان [یعنی به پیامبران آنها] نازل شده بود، ولی آنان این الهام را دگرگون کردند و سخن خود را به جای وحی الهی گذاشتند.»^۲

البته سوردل مرحله عالی قرآن را که از آن به «ام الكتاب» تعبیر می شود، با مرحله نازل آن که در قالب الفاظ و ترکیبات لفظی است، اشتباه گرفته است.

ف. ف. اربوتنت گوید: «... آخرین و کامل ترین متن قرآن در اثنای بیست سال پس از مرگ پیغمبر (۶۳۲ م) تدوین شده است و عیناً همان متن تاکنون باقی مانده است؛ بدون آنکه هیچ گونه تحریفی و تصرفی از طرف هواداران قرآن یا مترجمین یا مفسرین در آن به عمل آمده باشد. متأسفانه چنین ادعایی درباره هیچ یک از کتب عهد قدیم و جدید نمی توان کرد.»^۳

بسیاننا کومربوس

(B. KOMERBOUS) گوید: «... بنابراین، هیچ گونه فرصتی برای جعل و دخل و تصرف مسلمانان و هواداران در قرآن باقی نمی ماند و همین موضوع، قرآن را تقریباً از تمام آثار مهم مذهبی تاریخ باستان امتیاز داده است.»^۴

بزرگترین کتاب اخلاقی همه

سونگر و اصلاحگر

هدف از نزول قرآن مجید، رشد و تکوین نیروهای نهفته انسان در بعد نظری و عملی بوده است. بدین ترتیب، از یک سو این کتاب شریف با آیات راهبردی خود نقش زیادی در سازندگی انسان ایفا می کند و از سوی دیگر، آیات زیادی در جنبه

۱. تاریخ مختصر ادیان، فلیسین شاله، ترجمه خدایار محبی، کتابخانه طهورة، چاپ دوم، ۱۳۵۵، ص ۲۶۱.
۲. چه می دانم (اسلام)، دومینیک سوردل، ترجمه حسین قلی حسین نژاد، صص ۴۰-۴۱.
۳. قرآن در نظر اروپاییان، شهید باهنر، مجله اندیشه اسلامی، دفتر اول، ۱۳۶۲، صص ۲۰۵-۲۰۶.
۴. آیین محمدی ﷺ، ص ۴، به نقل از: قرآن در نظر اروپاییان، ص ۲۰۸.

آسیب شناسی و بیان ناهنجاریهای اخلاقی در آن به چشم می خورد تا انسان را از مهلکه‌های شیطانی نجات دهد. از وجود چنین آیاتی همه مسلمانان کم و بیش به اجمال یا تفصیل اطلاع دارند؛ ولی بیشتر آنها توانایی به تصویر کشیدن یافته‌های خود را در این زمینه ندارند. قرآن پژوهان غربی هم وقتی با این کتاب نورانی آشنا شده، به کندوکاو در آن می پردازند، در می یابند که این مجموعه، حاوی تمامی فرامینی است که راه سعادت را به روی انسان می گشاید و اصلاحات را - به معنای درست کلمه - در بُعد فردی و اجتماعی ایجاد می سازد.

ولتر گوید: «قرآن در واقع

مجموعه‌ای از پندهای اخلاقی، دستورهای دینی، راز و نیاز به درگاه خدا، تحذیر و تشویق جهانیان و شرح سرگذشت فرستادگان خداست... آیا می توان به پیروی از نیدهام احمق بی سواد، چنین کتابی را افسانه نامید؟^۱ ای دنت و سلیمان بن ابراهیم گویند: «این دستورات و تعالیم [قرآنی

- اسلامی]، منشوری بزرگ، سازنده و انسان آفرین است؛ قوانینی دور از حب و بغضها و منافع شخصی و سیاسی است و هدفی جز برتر ساختن انسان و رهنمون شدن او به سوی خیر، نیکی و سعادت ندارد و آنان که در اجرای تعلیمات و دستوراتش بکوشند، بر آن سعادت و نیکیختی موعود دست خواهند یافت.»^۲

ادوارد مونته می نویسد: «قرآن

قربانی کردن بشر، کشتن دختران، استعمال مسکرات و بازی قمار را که در بین اعراب مرسوم بود، قدغن کرد و در نتیجه، پیشرفتهایی که از این اصلاحات پیدا شد، آن قدر بزرگ بود که محمد ﷺ را به عنوان بزرگترین نیکوکار بشر قلمداد نمود.»^۳

جرج داوسون از جمله

پژوهشگرانی بود که از عقاید کار لایل درباره اسلام و حضرت محمد ﷺ

۱. 538 - 534 pp و vol 24 و op. ut به نقل از: نگارشی تاریخی بر رویارویی غرب و اسلام، ص ۳۵۱.
۲. محمد ﷺ پیامبر خدا، صص ۴۱۵-۴۱۶.
۳. فرهنگ اسلام شناسان خارجی، ج ۲، صص ۶۱۱-۶۱۲.

۶۴۵۰

۶۴۶۹

دفاع کرد. وی در بخشی از یکی از سخنرانیهایش گفت: «محموت» (محمد) به تعلیم برخی حقایق عالی فراموش شده دست زد و ایمان به حقایق از دست رفته را احیاء کرد. و به تحقیق، برای زندگی، قانونی اولی تر و برای روح، آرمانی شریف تر از آنچه را [که] پیش از این مردمش از آن برخوردار بودند، به آنان آموخت.^۱

جان ویلیام درپر گوید: «قرآن تذکرات عالی اخلاقی و دستورات زیادی دارد... این بنیاد مخصوص که به صورت تکه های کوتاه کوتاه است، مطالب، شعارها و قوانینی را به ما می آموزد که به خودی خود کامل بوده، برای عموم مردم در تمام حوادث و احتیاجات زندگی، متناسب و قابل استفاده است.»^۲

پروفسور تیرفانوف - نخستین

مترجم قرآن از عربی به بلغاری در عصر حاضر - گوید: «از آنجا که قرآن از کلیه مرزهای شناخته شده عبور کرده و در عین حال، مربی و معلمی است که بشر را به راه راست هدایت می کند، می تواند تمامی نیازهای فردی و

اجتماعی او را تأمین کند. برای خود من، قرآن دریایی از اندیشه و خرد و مملو از اسراری است که با آموختن آنها می توان بدانها دست یافت. اینکه امروزه... آمار کسانی که به اسلام گرایش می یابند، رو به افزایش است... به میزان زیادی به خصلت معجزآسای قرآن مربوط است.»^۳

کمیون درباره جامعیت قرآن و دستورات آن در تمامی زمینه های مورد نیاز انسان می نویسد: «... قرآن، دستور عمومی و قانون اساسی مسلمین است؛ دستوری است شامل مجموعه قوانین دینی و اجتماعی و مدنی و تجاری و نظامی و قضایی و جنایی و جزایی. همین مجموعه قوانین از تکالیف زندگی روزانه تا تشریفات دینی، از تزکیه نفس تا حفظ

۱. ر.ک: سخنرانیهای سیره نوشتنی جرج داوسون (Biographical lectures) ویرایش جرج سن کلر، لندن، ۱۸۸۷ م، صص ۲۸۳-۲۸۹، به نقل از: محمد در اروپا، صص ۲۵۷-۲۵۸.
۲. تاریخ ترقی فکر اروپا، لندن، ۱۸۷۵ م، به نقل از: قرآن در نظر اروپاییان، شهید باهنر، صص ۲۰۸-۲۰۹.
۳. ترجمان وحی، ش ۱۳، ص ۸۶.

از آنجا که قرآن از کلیه

مرزهای شناخته شده عبور

کرده و در عین حال، مربی و

معلمی است که بشر را به

راه راست هدایت می کند،

می تواند تمامی نیازهای

فردی و اجتماعی او را

تأمین کند.

بدن و بهداشت و از حقوق عمومی تا حقوق فردی و از منافع فردی تا منافع عمومی و از اخلاقیات تا جنایات و از عذاب تا مکافات این جهان تا عذاب و مکافات جهان آینده، همه را در بر دارد.^۱

ژوزف شناخت در کتاب وحدت و

تنوع در تمدن اسلامی گوید: «اگر اصول اخلاقی و نوع دوستی اسلام و قرآن کاملاً اجرا می شد، برای رسیدن به یک آرامش کلی، ما به یک سیستم جامع حقوقی دیگر احتیاج نمی داشتیم.»^۲

س. آ. سورما قرآن را یک دستور و قانون کامل برای راهنمایی جامعه بشریت معرفی کرده است.^۳

دکتر شیلییدی در کتاب «The Lord Jesus in the koran» (حضرت مسیح ﷺ در قرآن)، طبع سورات هند، ۱۹۱۳ م، نسبت به عظمت قرآن مطالبی تحریر کرده، آن را بزرگ ترین کتاب اخلاقی و اصلاحی که تعالیمش با خرد و بلکه با برتر از آن تطبیق می کند، معرفی کرده است.^۴

پروفسور دراپرز اروپا گوید:

«قرآن شامل پیشنهادها و دستورهای عالی اخلاقی است و از قسمتهایی تشکیل شده که مورد تصدیق همگان قرار می گیرد. همین دستورها به خودی خود کامل و رسا بوده، برای

۱. ر.ک: عذر تقصیر به پیشگاه محمد ﷺ، جان دیون پورت، ترجمه سعیدی، صص ۹۸-۹۹.
۲. ر.ک: فرهنگ اسلام شناسان خارجی، ج ۲، ص ۶۰۱.
۳. Charms of Islam and London 1935، p 68.
به نقل از: فرهنگ اسلام شناسان خارجی، ج ۲، ص ۵۱۳.
۴. ر.ک: فرهنگ اسلام شناسان خارجی، ج ۲، ص ۵۳۵.

۲۴۵۲

۲۴۵۱

برنامه زندگی مردم... ضروری است.^۱
 توصیفات دیگر درباره قرآن
 نظر به آنکه تصویر قرآن و
 بررسی زوایای آن حتی از دیدگاه
 خاورشناسان نیازمند رساله‌ها و
 کتابهای متعددی است و در این نوشتار
 مختصر نمی‌گنجد، به نقل گزیده‌هایی
 از گفته‌های آنان در محورهای
 گوناگون اشاره می‌کنیم:
 الف. عدم اختصاص به قشری
 خاص

الف لیختون - مؤلف کتاب سیر
 تمدن - گوید: «آموزشگاه عالی قرآن، راه
 ترقی و پیشرفت هر فرد از هر طبقه به هر
 مقام را هموار و فراخ ساخته است؛ به
 طوری که حتی فرزندی یک برده می‌تواند به
 مقامات عالی و بالا برسد.»^۲

ب. بزرگ‌ترین قانون تکامل

کنت دوگوبینیو (۱۸۱۶ - ۱۸۸۲ م)
 نویسنده و مورخ فرانسوی و وزیر
 مختار وقت فرانسه در ایران، قرآن را
 ستوده و آن را بزرگ‌ترین قانون تکامل
 و مذهب نامیده است.^۳

ج. مورد نیاز همگان

ادوارد گیوجا - محقق ایتالیایی - در

یکی از مقالاتش نوشته است: «قرآن
 محتوی آن چیزی است که هر روحی
 برای ارتقاء معنوی به آن نیازمند
 است.»^۴

د. عظمت قرآن در نظر غربیان

وون (یافون) هامر - دانشمند آلمانی
 - گوید: «ما قرآن را به عنوان کتاب
 محمد ﷺ، با همان عظمت و اطمینانی
 می‌نگریم که مسلمین آن را کتاب خدا
 می‌دانند.»^۵

ه. جهانی بودن معارف قرآنی

گوسین دوپرسوال - دانشمند
 فرانسوی - گوید: قرآن تنها طرف
 صحبت با اعراب یا مسلمین نیست،
 بلکه برای نشر فضایل با جمیع ملل
 دنیا سخن می‌گوید.»^۶

و. تأثیر تدبیر در قرآن

ژان ژاک روسو - نویسنده مشهور
 فرانسوی - گوید: «بروید قرآن را به
 دقت کامل مطالعه کنید تا حقایق و

۱. ر.ک: همان، ج ۱، ص ۱۴.

۲. ر.ک: همان، ص ۱۵.

۳. ر.ک: همان، ج ۲، ص ۵۱۷.

۴. ر.ک: همان، ج ۱، ص ۱۹۴.

۵. ر.ک: همان، ج ۲، ص ۶۱۱.

۶. ر.ک: همان، ص ۶۱۲.

**ناپلئون: امیدوارم که بعید
 نباشد آن زمانی که من
 بتوانم همگی دانشمندان و
 روشنفکران تمام
 کشورهای جهان را متحد
 کنم و یک رژیم متحد
 شکل که بر اساس قوانین
 قرآن مبتنی باشد، به وجود
 آورم**

مقدس است که ارزشی مطلق دارد.^۵
 ادوارد مونت - استاد دانشگاه ژنو و
 مترجم قرآن به فرانسوی - گوید: «قرآن
 برای ما مسیحیان، کتابی فوق العاده
 سودمند است. از مهم‌ترین کتابهای
 دینی است که زندگی روحانی گروهی

مزایای آن بر شمار روشن و آشکار
 بشود؛ [چه] به طور قطع می‌دانم پس از
 مطالعه قرآن، سر تعظیم در برابرش
 فرود می‌آورید.»^۱

ز. تأثیر کلام و آوای قرآن و اعتبار
 زیاد آن

کارن ارمستراک می‌نویسد: «به
 شهادت کسانی که اولین بار این آیات
 را می‌شنوند، کلام قرآن بیانگر یک
 احساس هیجان‌انگیز و غنی است که
 باعث شکسته شدن تمامی سدهای
 درون در رسیدن به حقیقت وجود
 می‌گردد.»^۲

و نیز گوید: «اگر [قرآن] به درستی
 خوانده شود، احساسی از معنویت و
 صفای باطن در شما شکل می‌گیرد.»^۳
 همو در جایی دیگر بیان می‌کند:
 «غیر مسلمانان نیز این کتاب (قرآن) را
 منبع گرانبهایی در مورد محمد ﷺ
 می‌یابند. اگر چه قرآن پس از فوت
 محمد ﷺ جمع آوری گردیده است،
 ولی به عنوان یک منبع موثق مورد
 تأیید است.»^۴

ح. ارزش مطلق قرآن

دومینیک سوردل گوید: «قرآن کتابی

۱. همان.

۲. زندگانی پیامبر اسلام محمد ﷺ، ص ۱۶۸.

۳. همان، ص ۶۰.

۴. همان، ص ۶۱.

۵. چه می‌دانم (اسلام)، ص ۴۶.

۷۴۵۴

۷۴۵۴

بزرگ از افراد بشر... بدان بستگی دارد... روح پیامبر اسلام ﷺ در این قطعات (سوره‌ها) مانند ستاره‌ها... می‌درخشد و باید قرآن را سرمشق قرار داد.^۱

ط. بهترین کتاب در زبان عربی از سوی یک نفر امی

بساشا کومر بوس گوید: «خیلی بعید است که توانسته باشد شخص درس نخوانده‌ای بهترین کتاب زبان عرب را خود انشاء کند.»^۲

نظر مری گیلورد دورمان - نویسنده کتاب به سوی شناختن اسلام - گوید: «مرد درس نخوانده‌ای مانند محمد ﷺ هیچ گاه قادر نبود که شخصاً آنها (آیات قرآنی) را جمع کند.»^۳

محتوای ژرف و اژه‌های قرآن و تنها منبع برای درک دین

هربرت جورج ولز گوید: «گاهی یک کلمه آن (قرآن) چندین حقیقت را در بر دارد.»^۴

همو در جایی دیگر گوید: «هر کس... بخواند معنی دین را بفهمد، باید به قرآن مراجعه کند.»^۵

اروپا و مدار قرآن

رودول - مترجم قرآن به زبان انگلیسی و اسلام شناس - گوید: «باید اعتراف کرد که قرآن به واسطه ارشادات عالیه و نظریات عمیقش سزاوار است که مورد توجه کامل قرار گیرد... قرآن مقام والایی دارد... اروپا باید فراموش نکند که مدیون قرآن است؛ همان کتابی که آفتاب علم را در میان تاریکی قرون وسطی در اروپا جلوه گر ساخت.»^۶

فهرستی دیگر

ذکر بخشی دیگر از سخنان اسلام شناسان خارجی پایان بخش این مقاله است:

- هیچ طرز فکری به اندازه پیامبر اسلام ﷺ و قرآن، مردم را به دانش

۱. مقدمه مونه بر ترجمه قرآن به زبان فرانسه، به نقل از: اسلام از دیدگاه دانشمندان غرب، ص ۴۵.

۲. آیین محمدی، ص ۴، به نقل از: قرآن در نظر اروپاییان، شهید باهنر، ص ۲۰۸.

۳. ر.ک: اسلام از دیدگاه دانشمندان غرب، ص ۴۸.

۴. همان، ص ۴۳.

۵. همان، ص ۴۴.

۶. ر.ک: همان، ص ۴۷.

۷۲۵۵

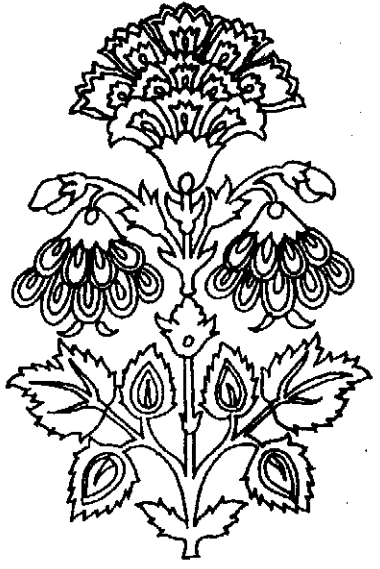
دعوت نکرده است.^۱
- امیدوارم گنه بعید نباشد آن زمانی که من بتوانم همگی دانشمندان و روشنفکران تمام کشورهای جهان را متحد کنم و یک رژیم متحد الشکل که بر اساس قوانین قرآن مبتنی باشد؛^۲ وجود آورم.

- مذهبی که به وسیله حضرت محمد ﷺ بنیان گذاری شده، حاوی تعلیمات بسیار مترقی و بی‌عیب می‌باشد.^۳

- آیین حضرت محمد ﷺ چنان خردمندانه است که برای تبلیغ آن هیچ نیازی به جبر و قهر نیست؛ کافی است اصول آن را به مردم بفهمانند تا همه به آن بگردند.^۴

- گر چه ما به ادیان آسمانی عقیده نداریم، ولی آیین حضرت محمد ﷺ و تعالیم او، دو نمونه اجتماعی برای زندگی بشری است. بنابراین، اعتراف می‌کنم که ظهور وی و دین او و احکام خردمندانه‌اش، بزرگ و با ارزش می‌باشد. و به همین جهت، از پذیرش تعالیم حضرت محمد ﷺ بی‌نیاز نیستیم.^۵

- گرانبهارترین موهبتی که خدا به زمینیان ارزانی داشته، نابغه‌ای چون محومت (محمد) بوده که با پیام الهی از عالم بالا بر ما نازل شد.^۶

۱. پروفیسور هانری کربین فرانسوی (ر.ک: اسلام از دیدگاه دانشمندان غرب، ص ۵۱).
۲. ناپلئون بناپارت (ر.ک: همان، ص ۵۳).
۳. ژرژ دورویی، استاد تاریخ دانشگاه پاریس (ر.ک: همان، ص ۶۵).
۴. خاورشناس فرانسوی، کنت دوبولن ویلی به (ر.ک: همان، صص ۶۶-۶۷).
۵. لاپلاس، ستاره شناس معروف قرن نوزده میلادی (ر.ک: همان، ص ۷۵).
۶. محمد ﷺ در اروپا، ص ۳۴۵.

۷۲۵۶